

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

منهج فقہی

شیخ زین الدین بن علیّ العاملی

معروف به « شهید ثانی رحمۃ اللہ علیہ »

(۹۱۱ - ۹۶۶ ق)

نگارش

محمد حسن ربّانی

فهرست عناوین

۱۱	□ پیش‌گفتار
۱۳	□ فصل اول: زندگینامه
۲۲	سفر به مصر
۲۶	اساتید شهید در مصر
۳۴	اولین اثر فقهی شهید
۳۶	سفر به قسطنطنیه
۳۷	قبله عراق
۴۰	مفتی بیروت
۴۵	استخاره شهید در حلب
۵۰	شهادت شهید ثانی
۵۶	شیخ حسن عاملی
۵۹	آثار شیخ حسن عاملی
۶۰	معالم الدین
۶۲	منتقى الجمان
۶۷	شیخ محمد عاملی فرزند شیخ حسن عاملی
۷۱	استقصاء الاعتبار في شرح الاستبصار

۷۱	 شیخ زین الدین بن محمد
۷۲	 علی بن محمد بن الحسن بن زین الدین الشهید الثانی
۷۳	 سید محمد موسوی عاملی
۷۷	 حمله شیخ یوسف بحرانی به عاملی ها
۷۸	 کتاب شناسی شهید ثانی
۹۳	 ویژگی های علمی شهید ثانی

۹۸	 □ فصل دوم: شهید ثانی، صاحب مکتب فقهی
۱۰۱	 ویژگی مهم مکتب شهید ثانی
۱۰۲	 برخی از دیدگاه های رجالی شهید ثانی
۱۰۳	 ۱. عدم اعتبار راویان غیر دوازده امامی
۱۰۵	 ۲. ردّ مراسیل
۱۰۸	 ۳. ردّ مراسیل اصحاب اجماع
۱۱۰	 ۴. راویان مهمل و مجهول
۱۱۲	 ۵. اشتراک راوی عامل ضعف وی
۱۱۵	 بررسی محمد بن قیس در فوائد القواعد
۱۲۲	 احمد بن محمد و توثیق این عنوان
۱۲۵	 ۶. عدم اعتنا به قرائن
۱۲۷	 بررسی مقبوله عمر بن حنظله
۱۳۳	 پیدایش اخباری گری
۱۳۴	 حمله اخباری ها به اصولیان
۱۳۵	 اضممار روایات

تعلیل در روایات	۱۳۶
بی‌اهتمامی به شهرت	۱۳۷
وجه عدم اعتبار شهرت	۱۳۷
اضطراب سند	۱۴۳

□ فصل سوم: وثوق صدوری و وثوق سندی و دیدگاه‌ها	۱۴۷
بخش نخست: وثوق صدوری و وثوق سندی	۱۴۷
بخش دوم: قرینه‌ها و نشانه‌ها	۱۵۳
۱. عرضه کتاب بر امام ۷ و گواهی آن از سوی حضرت	۱۵۳
۲. وجود روایت در جوامع ثلاثه	۱۵۶
۳. ذکر روایت در چند اصل	۱۵۷
۴. ذکر روایت با چند سند در یک کتاب	۱۵۷
۵. عمل پیشینیان از اصحاب	۱۵۸
۶. نقل روایت از سوی مشایخ ثلاثه	۱۶۲
۷. نقل روایت از سوی اصحاب اجماع	۱۶۲
۸. نقل روایت توسط مشایخ اجازه	۱۶۵
۹. نقل روایت توسط شیخ صدوق در «من لا یحضره الفقیه»	۱۶۶
۱۰. نقل روایت توسط بنو فضال	۱۶۷
۱۱. اعتماد قمیین	۱۶۹
۱۲. تلقی روایت به قبول	۱۶۹
بخش سوم: اختلاف دیدگاه‌های شهید ثانی و آقا جمال	۱۷۶
الف. اختلاف در اعتبار مؤثقه	۱۷۶

- ب. اختلاف در اعتبار مراسیل ۱۸۰
- ج. اختلاف در اعتبار شهرت ۱۸۵
- د. بررسی برخی عوامل ضعف و نقد آن ۱۸۷
- هـ. اختلاف در قاعده اصحاب اجماع ۱۹۰
- و. تصحیح حدیث ۱۹۴
- ز. بررسی عنوان اشتراک راوی ۱۹۵
- ح. بررسی عناوین له اصل، له کتاب ۱۹۷
- ط. بررسی ترحم و ترضی ۱۹۹
- ی. وکالت ۱۹۹
- ک. اعتبار و عدم اعتبار توثیقات متأخران ۲۰۱
- بخش چهارم: نکته‌های پراکنده ۲۰۱
- بررسی عنوان مقبوله ۲۲۲
- بررسی برخی کلمات طرفداران وثوق صدوری ۲۲۷
۱. شیخ حسین حلّی ۲۲۷
۲. آقا ضیاء عراقی ۲۲۸
- تعامل‌های علمی شیعه و سنی تا عصر شهیدین ۲۳۰
- فصل چهارم: اصول و قواعد کلی فقه شهید ثانی ۲۶۵
- اصول مذهب ۲۶۵
- مستند روایی معتبر ۲۷۰
- پاکسازی فقه از روایات ۲۸۲
- بررسی نظریه شهید ثانی، در مورد قیاس ۲۸۶

بازسازی روایت به وسیله شهرت ۲۹۱

تقیّد به اصطلاحات ۲۹۵

□ فصل پنجم: نقّادان روش شهید ثانی ۳۰۱

۱. مولی امین استرآبادی ۳۰۲

۲. مولی احمد تونی ۳۰۶

۳. سلطان العلما مرعشی ۳۰۷

۴. فاضل هندی ۳۰۷

۵. آقا جمال خوانساری ۳۰۸

۶. مولی احمد نراقی ۳۰۸

بررسی برخی مبانی علمی شهید ثانی در «الروضة البهیه» ۳۱۰

نگارش شرح لمعه ۳۱۴

مبانی شهید ۳۱۹

تأثر شهید ۳۲۸

استدلال به دلیل های عقلی در فقه ۳۴۳

□ کتابنامه ۳۵۱

پیش‌گفتار

منهج نویسی کاری ساده نیست، این مجموعه که درباره برخی بزرگان نوشته شده، شاید اولین نوشته‌ها در فارسی درباره مکتب‌شناسی و منهج‌شناسی فقها بوده است، هنوز هم من کار چشم‌گیری درباره منهج‌شناسی نمی‌شناسم، و یقین دارم که این اول راه است، به همین جهت سختی‌های خود را داشته، و شاید ثمرات آن کم باشد ولی فتح بابی است در باب سبک‌شناسی علمی فقیهان که در آینده شاید باب شود و ما بر شناسائی فقیهان بزرگ اعتکاف علمی نماییم و أوراق سترک و قوی و پر ساز و برگ را درباره آنها بنگاریم.

باشد که طلاب با روش و منش تألیف کتاب الروضه آشنا شوند، و تنها آن را یک کتاب مسأله‌ندانند بلکه شهید می‌خواهد شیوه نگارش فقه، شیوه استدلال مبسوط و موجز فقه، سبک تمسک به ادله و روایات و گونه بیان علل فتاوی را به ما بیاموزد.

شهید در ماورای این الفاظ موجز چنان دریائی را پنهان کرده که به سادگی کنه آن آشکار نمی‌شود، و با این قلت و قلت و صغری و کبری حوزوی آشکار نمی‌شود، باید تلاش فراوان کرد تا روش فقهی شهید ثانی را بدست آورده، و در کنار روش علمی شهید اول گذاشته، تلاش‌ها و سختی‌های آن برای ما درس و عذر را پایان می‌دهد.

اینجانب چندین بار شرح لمعه شهید ثانی که کتاب درس حوزه‌های ما است را تدریس کردم و مدام در مدت سی سال گذشته آثار وی را ما به برکت علمی خود دانسته، و الحق والانصاف باور دارم که می‌گویند نگه در آثار شهیدین برکت دارد، اما چه کنم که مجال بسیار کم، و سفره علمی شهیدین گسترده است، و مخصوصاً در منهج نویسی ظریف و دقیق می‌باشد، ولی با همه اینها منقاری را تر کرده، و کوله‌باری را برداشته، إن شاء الله مفید افتد و فتح باب باشد.